

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike; vsak dan po pošti prejeman za avstro-ogrske dežele za vsake leto 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za eden mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leto 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za eden mesec 2 K. Kdor hodi sam po pošti, velja za celo leto 22 K, za pol leta 11 K; za četrt leta 5 K 50 h, za eden mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Na naročbo brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Za ostanila plačuje se od petorstopne peti-vrste po 12 h, če se ostanila enkrat tiska, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolijo frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnštvo je na Kongresnem trgu št. 12. — Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, ostanila t. j. administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je iz Vogove ulice št. 2, vhod v upravnštvo pa s Kongresnega trga št. 12.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Iz škofovega pašalika.

Koncem maja.

I.

V čarobnem mesečnem svitu se blešči grad škofov ljubljanskih v ozadju s temno kupolo gornjegrajske cerkve. Doli preko Černilca pa veje včasih pojemajoč, včasih naraščajoč lahek veter, da se giblje listje dreves in da šumi v tajinstvenem šepetu. In gredočemu tu mimo nastanejo ti nehoti v duhu slike iz davne prošlosti. Otožni glasovi vetra zdé se ti pridružen tužno ječanje stotine onih trpinov, ki so svoje dni v mrkljih časih robote in služnosti s krvavimi sragami na čelu zlagali kamen ob kamen, dočim je po njih hrbitih nevmisljeno švigal bič škofovih valptov in beričev, da se je končno iz kamna ob kamnu dvignila palača — grad škofov ljubljanskih v njihovo udobnost in proslavo in cerkev gornjegrajska — v večjo čast božjo seveda, saj je zidovje, vsak kamen in opeka oblika s solzami in s krvjo mukotrpnega slovenskega kmeta — tlačana. Tam ob kupoli pa plove krohotajoč zli duh Tomaža Hrena, ki spi doli v »žerfuc« gornjegrajske cerkve že blizo tristo let smrtni sen.

Da, zares, kaže se, kakor da bi se zopet vračali časi Tomaža Hrena. Kakor takrat, hoče se tudi sedaj ljudstvu izpiti zadnja kaplja krvi in izrebat zadnji mozeg, uničiti se ga hoče in ugonobiti duševno in gmotno ter na ta način spraviti v neomejeno oblast — krive palice. Toda ta eksperiment se ne posreči, kakor se ni niti Tomažu Hrenu samemu. Naše ljudstvo sicer ne bode več rabilo orožja brahijalne sile, kakor v prošlih časih, ko je veljala zgolj moč pesti, da bi pomedlo jedenkrat za vselej s temi škofovimi valpti in beriči, a iznebilo se jih bode, to je gotovo, ako tudi morda na drug način. In kakor so izginili Tomaž Hren, Ravbar in raznoliki drugi »ravbarji«, takisto bode prešel tudi Bonaventura s svojimi valpti, naj se ti zavejo že Dicenta, Vrbič ali drugače. Da-li pa bodo dosegli ti več nego Tomaž Hren, to sevé je drugo vprašanje. Pa to le mimogrede.

Naloga posebnega dopisnika, ki je poslan v to, da se na licu mesta pouči natančno o razmerah, je, da poroča o dogodkih in stvareh, ki jih je slišal na svoja ušesa in videl na svoje oči.

Evo torej nekaj črtic, ki so crpane ob izviru in ki imajo to prednost, da so popolnoma avtentične, odgovarjajoče istinitim dogodkom.

Da ima ljubljanski škof v Gornjem gradu svojega oskrbnika, sedaj pol — Laha, pol — Nemca Dicenta — s celim štabom valptov raznih kategorij, je znano. Manje poznato pa bode, da si je priskrbel, odkar je postal lesni trgovec in barantač na debelo, tudi posebnega blagajničarja ali, kakor je njegov oficijelni titulus, »rentmajstra«. Sprva je bil na tem mestu nastavljen neki Kočvar, vpokojen uradnik, imena ne vem, zelo miroljubna duša, ki pa je postal skoro sit škofove službe in ji dal slovo.

Na njegovo mesto je prišel »rentmajster« Scheichel, po pok-

lenju bajé Čeh — Moravan. Ljudje ga slikajo kot ljubeznivega starega gospoda, ki je imel za vsakogar prijazno besedo in ki je vsakomur rad vstregel, ako je mogel. Ako je imel kot blagajničar mnogo posla z — blagajno, se ne ve natančno. Ker pa vlada v škofovi kasi, odkar je jel škof barantati z Židi, zapostavljajoč poštene trgovce — domačine, toričelska praznoba, se sklepa, da Scheichlu blagajna ni povzročala baš mnogo dela in skrbi. Trdi se, da se je blagajna rabila po največ za shrambo raznih opominjevalnih pisem škofovih upnikov pod varnim ključem. Te »hrulacije« so se v zadnjem času bajé tako opasno razmnožile, da stara kasa ni več zadoštovala in da se je pred par dnevi morala nabaviti nova wertheimska blagajna. Ker so torej praznoba v blagajni itak dovolj čuvali varni ključki sami, je Scheichel opravljal po največ posle nadgozdarja in nadzorika pri stavbi škofove žage. To pa je bila naporna služba, katero bi zmogel mlad človek, ne pa mož, ki je imel šest križev in več na hrbtu. Notorično pa je tudi, da je Scheichla oskrbnik izkoristil brezvestno do skrajnosti in da ga je rabil nekako za »laufburša«, da so končno prileteli mu možu morale opešati moči in da je moral omagati. Morda bi se to še ne bilo zgodilo tako hitro, ako bi ne bil Dicenta postopal s Scheichlom, dasi je videl, da je ta bolan in telesno skoro onemogel, nezasišno surovo in roboto. Pri neki priliki bi se bil »rentmajstra« skoro dejansko lotil, ako bi ne bili to zabranili drugi, to pa samo radi tega, ker si je upal Scheichel imeti v neki zadevi drugo mnenje, kakor on — vsevedni in vsegomočni oskrbnik. Ta dogodek je starega moža užalostil in razburil tako, da ga je zadel kap. Toda to, da je uničil Scheichla telesno in duševno, še oskrbniku ni bilo dovolj. Ne glede na to, da je bil Scheichel nevarno bolan, da je visel takorekoč samo na jedni niti, da je bil torej v položaju, ko vsaka najmanjša razburjenost, vsak duševni efekt lahko povzroči takojšno katastrofo, odpovedal je Dicenta v tem stanu »rentmajstru« tudi službo. Da je tako postopanje naravnost nezasišno in skrajno surovo, pač ni treba povdarjati. Saj se celo z zločinci in malopridneži, ako zbolé, ravna človeško in se jemlje ozir na njihovo stanje. Seveda Dicenta ne pozna nobenih ozirov, najmanj pa onih, ki izvirajo iz človekoljubnosti in humanitete! Toda to je še malenkost, pravi nečuten škandal šele pride!

Po preteku trimesečne odpovedne dobe je hotel Scheichel, ki je med tem časom že nekoliko okreval, in ko se je že njegova rodbina preselila na Dunaj, zapustiti službeno mesto in odpotovati k svoji obitelji. No, pa Scheichel je delal račun brez krčmarja — Dicenta, oziroma »vicevogta« Vrbiča!

Po preteku pogodbenim potom določene službene dobe je postal »rentmajster« prost in sam svoj gospod in ni ga veljavnega zakona, vsled katerega bi se mogel kdorkoli prisiliti na to ali ono bivališče.

Nasprotno, zakon priznava vsakemu državljanu popolno osebno

prostost in svobodo, si prosto voliti poljubno bivališče; postava celo do loča, da zakrivi vsakdo, ki bi kogarkoli omejeval v izvrševanju te pravice, zločin kršenja osebne svobode, kazniv po točkah kazenskega zakonika. To se mi je zdelo potrebno omeniti, da se bode pozneje naveden dogodek laglje razumel in presodil. Ko pa se je izvedelo, da namerava Scheichel odpotovati, je nakrat oskrbnik Dicenta sklenil, »rentmajstru« zabraniti odpotovanje. Ker se je pa njemu samemu zdela stvar le nekoliko kočljiva in opasna, se je sam odpeljal in poveril to nalogo svojemu »vernemu« hlapcu Vrbiču.

Vrbič se je čutil seveda radi tega, da se mu je zaupala tako važna zadeva, nad vse počesčenega; razume se, da mu je takoj malo zrasel greben, ker mu je bila dana prvič prilika, da se prikupi najprvo svojemu gospodu in da pokaže ob enem tudi svojo moč na zunaj. Scheichlu se je torej dostavil odlok, da knezoškofijsko graščinsko oskrbnništvo ne more dovoliti, da bi on odpotoval in da bi bilo primorano, ako bi se on ne hotel ozirati na to prepoved, z dejansko silo ga pridržati v Gornjemgradu. Da je to postopanje nekaj naravnost nečutenega, pač ni treba povdarjati, saj si s tem lasti knezoškofijsko oskrbnništvo pravice, ki pristojajo jedino le sodišču in še temu le takrat, ako ima isto tehtne vzroke postopati proti gotovim osebam, izvirajoče iz očitnega kršenja kazenske postave. Oskrbništvo, oziroma modra glava »vicevogta« Vrbiča si torej domišljuje, da še ima vedno neomejeno moč nad svojimi ljudmi, kakor nekdaš v lepih časih srednjega veka, moč, kakoršno imajo pri nas sedaj v prosvitljenem XX. stoletju samo še državna oblastva in še ta samo izjemoma.

Oskrbništvo, oziroma gosp. Vrbič se pač sme šteti srečnega, da ni bil Scheichel več v dispoziciji, da bi natančno razmotril dani položaj, drugače bi na njegovo ovadbo zadela Vrbiča gotovo roka pravice in imel bi priliko poskušati, kako tekneti včasih človeku celo ričet in kaša!

Scheichla je ta dogodek potrl popolnoma, to tem bolj, ker je nastopil proti njemu na tako infamen način, ki bi imel vzroka dovolj, mu biti hvaležen, saj se je v časih, ko je bil še ponižen in mal, redil pri njegovi mizi. Pozneje seveda je jel jež, ko mu je postalo gorko, zbadati in grizti, da je končno le izgrizel — Scheichla. Čemu tudi ne, saj titel »rentmajster« se poda tudi bivšemu vatlo — pardon — blagomerču!

V oči gled tega je zadela Scheichla vznova kap. Človek bi si mislil, da bi to zadostovalo, da bi se proti njemu opustile vse nadaljše silovitosti. Ravno nasprotno! Pustilo se ga je ležati brez pomoči, da bi lahko poginil kakor pes, niti njegovi prošnji, da bi se mu poslalo po zdravnika, se ni hotelo vstreči, da, Vrbič je baje to celo izrečno prepovedal. Krščanska usmiljenost, kje si? Ali te je treba iskati pri škofovih uslužbencih ali pri škofu samem z lučjo pri belem dnevu? Otrpel od mrtvouda, polumrtvev, ko ni našel sočutja in

pomoči pričutečih krščanskih ljudih, plazil se je, je lezel Scheichel z naporom, vseh svojih sil sam k zdravniku; prišel pa na zdravnikov vrt, zapustile so ga moči, da se je zgrudil onesveščen na tla. Toda, kdor si misli, da se je sedaj omeščalo tudi trdo srce škofovega oskrbnništva, se moti! Kaj še! To se je šele zgodilo, ko je sodnik zapretil, da bode interveniral kot uradna oseba, ako se bode še nadalje tako postopalo s Scheichlom. To je dokaz, da je ravnanje z bivšim »rentmajstrom« že prokoradilo višek surovosti in doseglo meje, ki spadajo že v področje kriminala.

Ali ni ta dogodek škandal, kakoršnega si komaj moremo misliti? Ali je sploh mogoč v civilizovani državi?

Vprašamo gospoda škofa Antona Bonaventuro, ali se je vse to izvršilo z njegovo vednostjo, ali mu je znan ta nečuten slučaj? Da, ali ne? Zatevamo točnega in jasnega odgovora! Ako mu je znan, kaj hoče ukreniti, da se dá zadoščenje užaljenemu čutu človečnosti in da se izogne daljnemu puhujanju? Naglašamo, da hočemo, da se ta zadeva korenito razjasni; naj se nam ne pride s puhlimi, oholimi frazami in s plitvo sofistikami, ampak s točnim odgovorom, ker drugače smo primorani, priti še z obširnejšim materialom na dan.

Državni zbor.

Večerna seja dne 24. jun.

In vendar je bila sinoči zadnja seja, kajti predsednik jo je zaključil z besedami: »Prihodnja seja se naznani pismenim potom«.

Volitve v delegacije so se vršile povsem mirno.

Izvoljeni so delegati za Češko: Bärnreiter, Fiedler, Glöckner, Kaffan, Kliemann, Kramár, Pergelt Ryba, Saifert in grof M. Zedtwitz; namestnika: Sehna in Novak.

Za Dalmacijo: Biankini, namestnik Perić.

Za Gališko: David Abrahamowicz, Byk, Dulemba, Luzanski, dr. grof Dzieduszycki, Javorski in Popowski; namestnika: knez Sapieha in Grek.

Nižje Avstrijsko: Ehrenfels, Marchet in Schneider; namestnik: Huber.

Gorenje Avstrijsko: Blöchl in Etz; namestnik: Kern.

Solnograško: Sylvester; namestnik: Haider.

Štajersko: Hanisch in Stürgkh; namestnik: Derschatta.

Koroško: Dobernigg; namestnik: Tscharre.

Kranjsko: dr. Šusteršič; namestnik: dr. Žitnik.

Bukovina: Nik. Wassilko; namestnik: Flondor.

Moravsko: Albrecht, Pázak, Skene, Stransky; namestnika: Licht in Vyehodil.

Šlezija: Kaiser; namestnik: Fran Hofmann.

Tirolsko: Delupan in Tollinger; namestnik: Hauels.

Vorarlberško: Fink; namestnik: Turnherr.

Istra: Bennatti; namest.: Bartoli.

Goriško: Bersegnassi; namestnik: Antonelli.

Trst: Mazorana; namestnik Aquaroli.

Slovinci imamo potemtakem enega delegata, Italijani pa, katerih je po številu manj, pa štiri.

Predsednik je naznanil, da je ta seja izvanredna. Vendar se bodo nekateri nujni predlogi in nekatere interpelacije prečitale, ako to dovoli zbornica.

Posl. Pernerstorfer je izjavil, da ni nikjer zapisano, da bi se v izvanredni seji ne smele vložene zadeve obravnavati. Med Pernerstorferjem in predsednikom je vsled tega nastala kontroverza.

Posl. Hagenhofer je predlagal dovolitev naknadnega kredita za zgradbo železnice Hartberg-Friedberg.

Posl. Daszynski je interpeliral zaradi velikih tatvin pri galiških železnicah.

Predsednik je naznanil, da sta poslanca Vencajz in Udržal odložila mandata.

Posl. Choc je protestiral, ker se mu ni podelila beseda. Predlagati je hotel odgoditev delegacijskih volitev, ker je ogrska ministrska kriza le navidezno rešena in ker se z izvolitvijo delegacij dajo iz rok sredstva, vlado kontrolirati.

Posl. Fresl: »Delegacijske volitve so podpiranje absolutistične vlade!«

Ko sta se še prepirala nekaj časa posl. Choc in predsednik zaradi poslovnika, se je seja ob 9. uri zaključila.

Ministrska kriza na Ogrskem.

Ban Khuen-Hedervary potuje že tri dni z Dunaja v Budimpešto in narobe. Ker si svoje stvari še ni gotov, se noče izdati za pooblaščenega ogrskega ministrskega predsednika, temuče le za zaupnika cesarja. Morda ga ravno tako dostojanstvo po vsem tem, kar se piše in dogaja proti njemu na Hrvatskem najbolje priporoča. Dočim se na eni strani zanesljivo zatrjuje, da mu je postal obstoj nezdržljiv, nastopa sedaj kot cesarjev zaupnik v celokupnih ogrskih političnih razmerah.

Kakor znano, prevzame Hedervary sestavo ogrskega ministrstva šele potem, ko bo imel v rokah program o narodnostnih koncesijah. V ta namen se je zbral v ponedeljek kronski svet, ki pa ni prišel do definitivnega sklepa.

Ban Hedervary je tedaj potoval v Budimpešto, da se prepriča o položaju ter poroča cesarju. Prepričati se hoče, pod kakšnimi razmerami in pogoji bi sestavil novo ministrstvo. V ta namen se je ponižal k vsem strankam. Opozicija ga je prestrašila takoj s prvim sprejemom. Obljubila mu je, da ga bo pestovala še vse huje kot Szélla. Predvsem ne velja sklep opozicije, da bo pod gotovimi pogoji dovolila indemiteto, budget in druge nujne tekoče državne potrebe, kakor hitro zasede ministrsko stolico ban Hedervary. Pri opoziciji je tedaj naletel na skrajno mržnjo, pri lastnih liberalnih pristaših pa na nezaupnost. Za cesarjevega informatorja dovolj nevrščeno stališče.

Napram nekemu poročevalcu je izjavil ban Hedervary, da bo njegova

naloga kot ministrskega predsednika, da napravi red in redne parlamentarne odnose na Ogrskem. Neki ogrski časnikar pa mu je zastavil naravnost vprašanje, ali misli kot ministrski predsednik pokazati opozicijo tisto energično roko, ki jo da čutili kot ban hrvatski opoziciji. Ban je bil v zadregi ter odgovoril, da se mu dela krivica, ako se mu očitno odločnost, češ, odločnost je pri njemu vedno v zvezi s strogo pravičnostjo. Časnikar je le s težavo zadržal — smeh.

Pri oni priliki se je ban izjavil tudi o položaju na Hrvatskem, seveda po svoje. Rekel je, da bi se dal tam dole mir prav hitro napraviti (zakaj ga pa ne napravi?) Nemiri niso bili resni ter so ležali samo na površju. Ako je sploh bilo kako nezadovoljstvo, nima vzroka v avtonomni vladi, temuč v finančni negotovosti med Ogrsko in Hrvatsko.

Banffy, prejšnji ministrski predsednik, se je zopet oglašil na političnem polju. Nastopil je strogo šovinistično pot in bo izdal te dni neki program, v katerem zahteva enotnost države. Ta častiželjni politikar pa računa na veliko število pristašev, vsled česar se še ogrski že itak nevarni položaj še bolj zamota. Nastopil je tudi najodločnejše proti banu in njegovi politiki.

V neodvisni stranki so se začele tudi prave homatije. Prišlo je do velikih nasprotstev in se bo stranka skoraj gotovo razdružila.

Khuen-Hedervary si je omislil sledeči program: Odtegnil bo vojaško predlogo začasno, katero hoče predložiti v jeseni pri končni reviziji vojaškega zakona, dalje hoče po sprejetju štirimesečnega proračunskega provizorija urediti zopet ustavo, v novi vojaški predlogi hoče zahtevati samo navadno število novincev, t. j. 103.000 mož in pa 600 mož za havbice, potem bo hitro (?) rešil nujno carinsko in trgovinsko pogodbo, sestavil bo tudi odločno liberalno vlado in to vse, ne da bi poostiril poslovni, ali spremenil volilni red. Ban ima res veliko zaupanja, seveda v samega sebe.

Kakor pa kažejo dosedanja vspehi, bi bil isto dosegel na Ogrskem za pogoje, kakršne je sprejel ban Hedervary, tudi Széll in vsak drugi politik.

Politične vesti.

Gospodska zbornica je imela včeraj sejo. Predlog za spreminitev postopanja pri upravnem sodišču je odstopila tozadevnemu odseku, in sicer brez prvega branja. Zavrnila pa je 1. zakon o odpravi službenih kavcij, 2. zakon o krajevnih železnicah. Nato je volila zbornico v delegacije. Izvoljeni so: Olivier, Marquis Bacquehem, Jos. pl. Latour-Thurmburg, pl. Chlumecky, Dessin, knez Fürstenberg, pl. Gautsch, grof Kottalinsky, princ Ferd. Lobkovitz, Lobmeyr, Madeyski, Mattusch, Hillebrand, grof Schönborn, knez Schönborn, knez Starhemberg, grof Thun, pl. Welterskirchen in pl. Zaleski. Nadomestnikom so izvoljeni: pl. Berger, grof Chotek, pl. Dobrzensky, dr. Lammasch, Rhomberg, pl. Schöller, pl. Schreiner, Weissenwolf, grof Brints in dr. Zschokke. Nato se je seja zaključila.

Pogodbeni odsek je včeraj sprejel člen IX. carinske in trgovinske zveze z 24 proti 16 glasi. Proti členu so glasovali Čehi, Jugoslovani, socialni demokrati, Vsenemci in dr. Lecher. Zdaj je gotov ves zakon razun uvodnega zakona in izpeljave paragrafov.

Nemški poslanci so imeli včeraj na Dunaju sešatek. Šlo je za združenje vseh nemških strank v narodnostnem vprašanju. Udeležili so se sestanka: nemška ljudska straka, napredna stranka, krščanski socialisti in ustavni veleposestniki. Govorili so Derschatta, Junke, Schwegel in Lueger, vsi o nujni potrebi, da se združijo vsi Nemci v eno parlamentarno stranko, da zamorejo tako skupno postopati v vseh narodnostnih vprašanjih. Izvolili so potem v izvršilni

odsek 14 udov, in ti so si izvolili zopet v ožji odsek iz svoje sredine 4 ude. V odsekih so zastopane vse stranke.

Poučno potovanje državnih poslancev na ogled gradnje karavanske železnice in tržaškega pristanišča se za letoš opusti.

Vojni minister pl. Pittreich je podal cesarju včeraj svojo obširno utemeljeno ostavko, in sicer zaradi tega, ker je ban popustil kot designiran ministrski predsednik voljaško predlogo, samo zato, da zamore zagotoviti delavnost ogrskega parlamenta. Kakor se sliši, cesar ni vzel na znanje njegove demisije.

Vojaški nabori na Ogrskem so zopet odgojeni, in sicer za zdaj do daljnih odredb na še nedoločen čas.

Kriza v ogrskem ministertvu je končno vendarle rešena. Ban Hedervary prevzame že najbrž danes sestavo kabineta. Seveda bo zasedel predsedniški stol le s tem pogojem, da odtegne vojaško predlogo, niti havbice ne zahteva, kakor je bilo že prej določeno. Popustil je vse, kar bi našlo pri strankah upor. Vkljub temu pa vlada vendar proti njemu nekaka antipatija in dolgo se gotovo ne bo veselil predsedniške časti.

Položaj na Ogrskem. Imenovanje bana Khuen Hedervarya ministrskim predsednikom je že bilo pred Tizsom zagotovljeno, in sicer zaradi hrvatskih nemirov. Videli so, da na Hrvatskem ne zavladamir poprej, nego da odstranijo bana in zato so že gledali nato, da spraviyo bana iz Hrvatske. Zaradi tega tudi ni smel vojaške predloge odtegniti niti Széll niti Tizsa, ker bi ta dva sicer bila vstrajala in pastu pa sta morala, da sta tako naredila banu prostor, da bo povzdignjen zaradi svojih grozodejstev.

Dopisi.

Iz Jesenic. Naš ajmoht in kaplan Zabret. Še ni tega 14 dni, ko je „Slovenec“ nedolžne osebe zasramoval v svojem Jeseničnem dopisu. Sedaj je pa naenkrat ta „Slovenec“ svojo črno suknjo zasukal in hoče se kazati prijatelja tovarniškemu vodstvu na Savi. Baha se tudi, kako je gosp. župnik Šinkovec organiziral savske delavce, kako fino tamburiško godbo ima delavsko katoliško društvo itd. in nazadnje hoče nekako zabavljati proti novemu še ne osnovanemu pevskeemu društvu „Sava“. Treba nam ni veliko govoriti o savškem delavskem katoliškem društvu, saj dobro vemo, kake člane ima sedaj to društvo in vemo tudi, da prve gosli igra kaplan Zabret v tem društvu. Hočemo samo opomniti, da ta kaplan Zabret je bil svoj čas v Gorjah in tam so bili ne sami liberalci ampak tudi najzagriženější klerikalci veseli, da je Zabret kopita iz Gorij odnesel. Sedaj pa hoče nam ta mladi popček na Savi pot kazati do izobraževanja. Hvala lepa za njegove nauke, a mi nimamo slame za njegove nauke, a mi nimamo slame v glavi in vemo prav dobro, v katera društva naj zahajamo in kaka pevska društva naj osnujemo. Mogoče misli on, ako bode začel tovarniško vodstvo hvalliti, da bode potem nam ravnatelj pre-povedal še druga društva imeti. A se moti! Predno smo poznali Šinkovec in Zabreta na Savi, imeli smo že svoja društva in pa dobro tovarniško godbo, za katero pa nimamo se klerikalcem zahvaliti, ampak našemu vrlému gospodu uradniku Pongratz-u. „Slovenec“ se jezi, da sta zapisnikar in tajnik iz delavskega kat. društva izstopila; ta dva moža kot najzagriženější klerikalca sta ravno zaradi kaplana Zabreta in njegovih neumnosti izstopila iz društva, kajti Zabret ni samo duhovnik, ampak tudi hujskač in mislimo, da bode še marsikateri radi njega izstopil in pristopil k našemu novemu pevskeemu društvu „Sava“. Tudi se ni treba „Slovenec“ bati, da mi nimamo dobrih domačih moči za izobraževanje petja, mogoče več, kakor g. Zabret. Le žalostno bi bilo za nas, ako bi bili res navezani na črno suknjo in ne vedeli drugače naše proste ure porabiti. Zakaj pa „Slovenec“ nič o naši tovarniški godbi ne omeni? Zato, ker njemu ta

smrdi, ko je njen predstojnik liberalce gospod Pongratz! Saj imamo vsako leto neštivilno koncertov ne Savi in na Jesenicah, a popa se ne vidi nikoli pri takih veseljih. Socialni demokratje pa še nikoli, žali Bog niso posebne vloge na Savi igrali, ker je naše preprosto ljudstvo še preveč pod črnim kljunom. Če pa res ravnateljstvo tukajšnje tovarne misli, da so delavci udje kat. del. društva na Savi goreči, vneti in zvesti delavci, potem se pa jako jako moti. Kdo pa je najbolj že hujskal delavce proti tovarniškemu ravnateljstvu? Šinkovec, odgovor na to! Šinkovec jim je naravnost v društvu pravil, kak je g. ravnatelj Luckmann in kako naj s tovarno drže itd. Seveda ne bode ravnateljstvo prepovedalo, da se ne smemo v to društvo vpisovati in zahajati itd. dobro pa ve, da se posebno koristnega za ravnateljstvo nihče v tem društvu ne izobrazil v katerem so predstojniki kaplani. Dobro bi bilo, ako bi tovarniško ravnateljstvo svojim slovenskim uradnikom malo bolj prosto roko prepuščilo in le potem bi bilo mogoče uradnikom z delavci malo več tudi o prostem času za tovarno delovati v političnem oziru. Kmalu ne bi imeli popje na Savi prostora proti tovarni delovati in tovarniško vodstvo v hvaliti. (V tem se pozna značaj črne suknje.) Pričakujemo pa, da ne bode tovarniško vodstvo proti nam in ako mu smemo svetovati, naj tukajšnje kat. delavsko društvo v nobenem oziru ne podpira, ampak prijateljsko pozdravi novo delavsko pevsko društvo „Sava“.

Dnevne vesti.

V Ljubljani. 25. junija.

Kradejo — poezijo. „Učiteljski Tovariš“ piše: Človeku, ki se mu ni izpremenilo srce v kamen, so spomini na mladost sveti in dragi. Kako mehko mu je pri duši, ko se spominja božičnih praznikov, ki jih je preživel v mladosti, ko se spominja praznovanja godu sv. Alojzija, ko se spominja prvega obhajila! To je poezija njegove mladosti, čisto in dragoceno zlato, ki se razliva po jutru njegovega življenja. Tudi dandanes žive otroci, a v kratkem ne bo nobene pozije več v njih mladem življenju. Kradejo jim jo, neusmiljeno jo ubijajo! Mladosti jemljejo mladost, cvetočje sanje, nedolžno veselje. Trda in brezčutna realnost tišči mladino k tlom, da nervozna drgeče v neznosnem obremenjevanju. Kmalu je ne bo več vabilo v šolo presrečno veselje, vdana ljubezen — strogi ukazi jo bodo tirali vanjo, tirali tudi takrat, ko bi mladina opravičeno in ogorčeno lahko klicala brezsrčnim ljudem: Dajte otrokom, kar je otroškega! — V resnici: kjer ni sre, tam ni umevanja plemenite vzgoje, tam mora umreti tudi — poezija mladosti! Sicer pa to še ni poslednja naša beseda!

Iz deželnega šolskega sveta. V seji dne 18. t. m. je bil imenovan učitelj Jos. Križnar v Metliki nadučiteljem v Št. Jurju. V stalni pokoj sta šla na lastno prošnjo nadučitelja Vinc. Levstik na Vrhniko in Jos. Levičnik v Železniki. Sklenilo se je razširiti v dvorazrednice šole v Hrušici, Planini, Velikem trnu in Bavti vasi. Na osemrazredni deklški šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani se sistemizira novo učno mesto. V Borovnici se ustanovi paralelka.

Velika veselica v ljubljanski „Zvezdi“. Čim smo izvedeli, da nameravajo prirediti narodne dame ljubljanske v korist Prešernovega spomenika veliko veselico, prepričani smo bili takoj, da bode ta veselica nekaj posebnega. Za torišče veselice so si izbrale dame ljubljansko „Zvezdo“ in prav so zadele. Prostor na prvi pogled ni bog. zna kako velik, ali naše gospe in gospičice so takoj uvidile, da treba zanj veliko delavnih moči, če naj veselica dobro uspe. Zato jim je bila prva skrb, osigurati si častno, močno in delavno armado. Če se gre za Prešerna so naše narodne dame hitro edine in misel, komaj sprožena, je že prešinila vse sloje ljubljanskega prebivalstva; vse je navdušeno za častno narodno dolžnost, zlasti pa se je oglasilo lepo število gospe in gospičice, ki radi volje sodelujejo pri tej, v velikem štilu projektovani veselici. Glavni odsek damskega odbora z načelnico Franjo dr. Tavčarjevo

in odbornicami Milico Hribarjevo, Marijo Peruškovo ter Josipino Kajzeljevo je odredil vse predpriprave in določil, da bodo sodelovale v paviljonih za vino nastopne gospe in gospičice: Ivana Zupančičeva (načelnica), Tinica Carlijeva, Jelica in Mici Drenikova, Marija Grošljeva, Ana, Mici in Zora Juvančičeva, Antonija Kadivčeva, Zorka Kersnikova, Mici Kochova, Marija dr. Kušarjeva, Jelica Lozarjeva, Terezina Mikuževa, Eda Orožnova, Josipina Porentova, Marija Rozmanova, Franja Smrtnikova in Anica Soosova; v paviljonih za pivo: Minka Jebačinova (načelnica), Ana in Milka Adamičeva, Tinica Blumauerjeva, Pavla Borštnerjeva, Josip. Čudnova, Malči Debevčeva, Ana Hafnerjeva, Gabrijela Jesenkova, Franja dr. Košeninova, Ana in Mici Krejčičeva, Ljudmila Kubelkova, Josipina Kajzeljeva, Jeli-sava Kersnikova, Mara Macherjeva, Avgusta Ema in Marjanica Nolljeva, Julija Perdanova, Danica Predovičeva, Roza Robavseva, Marija Rozmanova, Ivana Skaletova, Mici Treova, Mila Vdovičeva, Tilka dr. Zbašnikova, Anica in Mici Zupanova; v paviljonu za šampanjec: Jelka Naglasova (načelnica), An. Grasselljeva, Adela Hiengova, Pavla Hočvarjeva, Berta dr. Hribarjeva, Lea Levčeva, Jelica Poljančeva, Irena dr. Praunseisova, Marija Staretova, Berta dr. Trillerjeva, Terezina Ulrichova, Mici Urbančeva in Minka dr. Vodušková; v paviljonu za jestvine: Fernanda dr. Majaronova (načelnica), Anica in Julija dr. Ferjančičeva, Anica in Antonija Gogolova, Minka Govekarjeva, Julija Hočvarjeva, Lina dr. Hudnikova, Tinica Jenkova, Minka Kandaretova, Franjica Kavčičeva, Josipina Klemensova, Elsa, Lujiza in Mici Levstekova, Mar. Peruškova, Olga pl. Plautzeva, Cirila Pleškova, Roza Počivalnikova, Marija Pogačnikova, Marija dr. Roginova, Marica dr. Stergarjeva, Elsa Svetkova, Ida Škofova, Marija dr. Tominškova, Marijana Trenzeva in Julija Vončinova; v paviljonu za kavo in čaj: Jadviga Šubičeva (načelnica), Marta Andoljšekova, Mira Devčova, Frica in Mila Globočnikova, Minka Grobelnikova, Jadviga Plantanova, Ana Prosenčeva, Milka Skaber-netova in Marija Vohereja; v paviljonu za slaščice: Milica Hribarjeva (načelnica) Karla Cihova, Marija Fischerjeva, Vida Gogolova, Vida Hanušova, Anica Jenkova, Vida dr. Pakova, Vida Prelesnikova, Minka Reichova, Hanica in Ruža Ružičkova, Filomena in Pavla Senekovičeva, Vinkentina Šercljeva in Pavla Vodušková; v paviljonih za smodke: Marija dr. Pirčeva (načelnica), Vida Gabrščekova, Ana Kadivčeva, Jela Krejčičeva, Franja in Milena Lavrenčičeva, Melica Praprotnikova, Marija in Milka dr. Travnarjeva; v paviljonih za cvetlice: Ana Lahova (načelnica), Ana Gomilšekova, Fani Trtnikova, Franjica Tumova, Marija Zagorjanova, Mara Zenovicheva in Marija Žižekova.

Prešernova veselica v „Zvezdi“. Piše se nam: Po dosedanjih pripravah sodeč, utegne postati Prešernova veselica ena najlepših, kar se jih je dosedaj v Ljubljani priredilo. Dotično veselico bo moralo posetiti na tisoče ljudstva, da se ogromni stroški, ki jih bo ta prireditev zahtevala, komaj pokrijejo. Neumevno se nam torej zdi, da hoče odbor tako veselico le za en dan aranžirati. Mi smo mnenja, da bi bilo vsekakor mnogo dobičkonesejše, ako bi se ta veselica raztegnila na dva večera in sicer na soboto in nedeljo. To bi se moralo že za slučaj slabega vremena zgoditi. Kaj če bi v nedeljo deževalo? Uverjeni smo pa, da bi imela veselica v soboto najbrže še večji gmotni vspeh kot v nedeljo, kajti — v soboto je gotovo vse meščanstvo doma, in z ozirom na sledeči prosti dan, bo vsakdo šel v „Zvezdo“ in dlje iz-ostal, nego v nedeljo. Tudi se poda ob nedeljah mnogo izletnikov na de-želo, ki se šele pozno ponoči vrnejo; in gotovo je, da oni, ki so vajeni takih izletov, ne bodo radi veselice v Ljubljani ostali. Slavni odbor blagovoli to uvaževati, ker neprimerno slavnosti v soboto, pomeni zavreči najmanj 1000 K. Čujemo tudi, da v soboto bi igrala vojaška godba, dočim je za nedeljo ne bo dobili.

„Glasbena Matica“. Za produkcije gojencev „Glasbene Maticе“ je lastnik svetovno slavne klavirske trvdke, Friderik Ehrbar, c. in kr. dvorni in ko-

morni fabrikant klavirjev na Dunaju, „Glasbeni Maticе“ prijazno posodil krasni, najpopolnejši in najmodernejši veliki koncertni klavir, ki stane 2400 gld. in se je v zadnjih dveh koncertnih sezonah igral na Dunaju le pri največjih koncertih v veliki dvorani glasbenega društva (Musikvereinsaal) in pri komornih koncertih v Ehrbarjevi koncertni dvorani. Doslej se še pri slovenskih koncertih ni nikdar v Ljubljani igralo na tako popolnen koncertni klavir s tako krasnim in milim tonom!

Koncert pri slavnosti v korist Prešernovega spomenika v ljubljanski zvezdi vtegne postati nekaj izvanrednega. Svoje sodelovanje so doslej definitivno obljubila vsa najodličnejša društva ljubljanska: Pevski zbor „Glasbene Maticе“, pevsko društvo „Slavce“, pevsko društvo „Ljubljana“, trgovsko pevsko društvo „Merkur“, telovadno društvo „Sokol“ v Ljubljani; nastopi tudi tam buraški zbor, ki šteje 40 članov.

Občni zbor „Glasbene Maticе“ se vrši v soboto, dne 11. julija t. l. ob 8 uri zvečer v šolski dvorani „Glasbene Maticе“ z nastopnim dnevnim redom: 1) Nagovor predsednika; 2) poročilo tajnika; 3) poročilo blagajnika; 4) eventualni nasveti; 5) volitev. Odbor.

Moški zbor „Glasbene Maticе“ ima nocoj ob 8 uri izvanredno pevsko vajo. Vsi gospodje pevci se prosijo, da pridejo nocoj v „Glasbeno Maticę“, da se zbor odloči zaradi sodelovanja pri Prešernovi slavnosti.

Predsedništvo društva „Merkur“ opozarja svoje člane na razstavo ženskih ročnih del v „Mestnem domu“, katera je odprta vsaki dan od 10 do 12 ure dopoldne in 3. do 6 ure popoldne do 4. julija. Z ozirom na dobrodelni namen je želeli, da jo društveni člani mnogobrojno posetijo.

Slovensko zidarsko in tesarsko društvo v Ljubljani priredi dne 2. avgusta t. l. društveno veselico na vrtu gostilne „Pri novem svetu“. Kegljanje na dobitke prične se z 19. julijem in se bode igralo vsaki večer do veselice. Natančna obvestila in pojasnila slede v najkrajšem času.

Občni zbor zadruge krojačev, klobučarjev itd. vrši se bode v nedeljo, dne 28 t. m., ob polu 10. uri dopoldne v gostilni pri „Krone“, Gradisce, s sledečim dnevnim redom: I. Preditanje zapisnika zadnjega občnega zbora, II. Poročilo načelnikstva, III. Poročilo računskih preglednikov, IV. Volitev načelnika, V. Volitev odbornika in namestnika ter dveh računskih preglednikov, VI. Posamezni nasveti. Ako bi bil občni zbor nesklepečen, vrši se bode isti prihodnji nedeljo, dne 5. julija, ob isti uri in z istim dnevnim redom ne oziiraje se na število navzočih članov. Ker se bodo poročale važne določbe mestnega magistrata glede vajencev in vajenk, vabijo se čast. člani, da se tega zbora v obilnem številu udeležijo.

Trboveljsko pevsko in tamburaško društvo „Zvon“ priredi v nedeljo, dne 28 t. m., ali v slučaju slabega vremena prihodnjo nedeljo izlet v Hrastnik, kjer bode v narodni gostilni gosp. Ferdo Roša koncertiralo. Odhod iz Trbovelj od gostilne „Dolničar“ na Vodah je točno ob polu 2 uri popoldan. Začetek koncerta pa ob 3 uri. Vstop prost. — Slavno obkinitvo iz Trbovelj, Hrastnika, Dola in okolice najljubnejše vabimo, se tega izleta, oziroma koncerta najmnogobrojnejše udeležiti.

Izlet na cerkniško jezero v nedeljo dne 21. t. m. moral se je žal radi neugodnega vremena odložiti. Isti vrši se pa bode v nedeljo dne 28. t. m., ako bi bilo zopet ta dan slabo vreme, potem na praznik sv. Petra in Pavla t. j. 29. t. m. Kakor že naznanjeno, delajo se za ta izlet velike priprave. Napravile se bodo za to nalašč posebne „ladje“. Za slučaj velike udeležbe pa bode na razpolago še več drugih čolnov. Odplove se takoj po 3 uri. Zvečer bode ob povratku na obali streljanje iz topa in lep umetni oženj. — Dasi je naše jezero radi svoje čudovitosti svetovnoznano, vendar je le prav malo Slovencev, ki bi si bili ogledali ta naravni čudež in kras naše domovine, radi tega se vabi prav ujudno vsakega, ki se za to zanima, da se udeleži našega izleta in prav gotovo mu ne bode žal. Navzoči domačini bodo vsakemu drage volje dajali glade jezera potrebna pojasnila. Prosi se pa, da izvolijo rodoljubi iz drugih krajev naznaniti udeležitev najkasneje do sobote dne 27. t. m. g. Franu Verli ali pa g. Adolfu Šerko, da se bode vedelo vozove poslati k vlakom na Rakek. Vsem udeležencem kličemo navdušeno: Dobro došli!

